

Tošenovský, Ludvík

**[Benner, Dietrich. Theorie und Praxis: systemtheoretische
Betrachtungen zu Hegel und Marx]**

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1970, vol. 19, iss. B17, pp. 184-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106916>

Access Date: 19. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
provides access to digitized documents strictly for personal use, unless
otherwise specified.

jasňuje, proč se Kritika soustřeďuje na syntetické soudy a priori. V třetí kapitole se autor táže, kde je třeba hledat verifikaci pro metafyziku. Uvažuje o charakteru transcendentálních zkoumání, o pozorováních, o pojmech, o poznání a o logice jako klíči k transcendentálním zkoumáním. Seznamuje čtenáře s různými námitkami proti postupům zvoleným v Kritice (Hegelovými, Heideggerovými, Moorovými, Russellovými). Charakterizuje apriorní pravdy a přirozenost lidské mysli (the nature of the mind), pravdu a intenci (reference) ve vztahu k verifikaci, naznačuje jediné směry, v nichž lze hledat verifikaci pro metafyziku, a obírá se „prvým krokem“ transcendentální logiky.

Ve čtvrté kapitole se mimo jiné podrobně zabývá Kantovým systémem kategorií (i námitkami proti němu), v páté zkoumá problém verifikace v geometrii a v šesté kategorie (pojmy) vhodné (available) pro metafyzické poznání. Zde nejdříve analyzuje některé obecné otázky (kde je třeba jakové pojmy hledat, meze metafyzického poznání a jiné), a pak se soustřeďuje především na kategorii času a s ní spjaté problémy. Sedmá kapitola je srovnáním verifikace v geometrii a v metafyzice. V osmé se autor zamýšlí nad věcmi a jejich trváním, v deváté se zkoumají příčina a následek a v desáté kategorie kvantity a čísla. V poslední kapitole se autor znovu vrací k otázce mezi metafyzického zkoumání: charakterizuje typ empirického poznání, přírodu, boha, svět a lidskou mysl (myšlení), kategorii jevu, reality, jakož i idealismus. Podrobněji se obírá věcmi o sobě, a to jednak tak, že se pokouší vysvětlit, proč jsou nepoznatelné, jednak tak, že ukazuje, v kterém kontextu nabývá jejich nepoznatelnost na významu. Proto také končí své dílo úvahou nadepsanou: Justifications for beliefs where knowledge cannot reach, což už kdysi v předmluvě ke Kritice vyjádřil sám Kant známou větou, v níž ovšem německé Glauben, resp. Glaube (znamenající i faith i belief) lépe odpovídalo duchu tehdejšího Německa: Ich mußte das Wissen aufheben, um zum Glauben Platz zu bekommen. *Ludvík Tošenovský*

Dietrich Benner: Theorie und Praxis (Systemtheoretische Betrachtungen zu Hegel und Marx); Verlag R. Oldenbourg, Wien u. München 1986, 188 stran.

Kniha je rozdělena do šesti kapitol. V první se autor zamýšlí nad lineárností a dialektikou jako úvodem k problematice myšlení a bytí, v druhé pak nad otázkou principu jako nad otázkou po možnosti filosofické systematiky. Třetí kapitola otvírá vlastní problém vztahu mezi teorií a praxí. Ve čtvrté kapitole, nadepsané Die Theorie des spekulativen Satzes, se analyzuje tento problém u Hegela (ovšem méně zevrubně než ve známém díle Manfreda Riedela), protože autor se téměř výhradně koncentruje na Hegelovu teorii spekulativní věty. Dialektice teorie a praxe se explicitně věnuje v jedné podkapitole páté kapitoly, která se jinak obírá Marxovými zásadami realizace (Verwirklichung) filosofie.

V poslední kapitole podává autor své vlastní závěrečné úvahy. V nich se mimo jiné dovídáme, že v souhlase s Wilfdietrichem Schmiedem-Kovarzikem (srovnej jeho studii — in: Festschrift f. M. Schröter, Schelling-Studien, München 1965 — nadepsanou Marx—Kierkegaard—Schelling. Zum Problem von Theorie und Praxis), že starý Schelling zvolil při svém řešení vztahu mezi mluvením a míněním, mezi teorií a praxí cestu, která prý vysoce ční nad pokusy Hegelovými, Marxovými a Kierkegaardovými. Nepřekvapuje proto (dovídáme se to v závěrečné větě jeho úvah), že autor má za to, že v jeho pojmu dvojité transcendentálně dialektické difference (tento pojem ve své práci složitě vykládá) je skryta afinita i rozdíl mezi bohem a člověkem.

Ludvík Tošenovský

Stephan Strasser: Phänomenologie und Erfahrungswissenschaft vom Menschen. Grundgedanken zu einem neuen Ideal der Wissenschaftlichkeit; Berlin (W. de Gruyter) 1984, 313 stran.

Cíl spisu holandského fenomenologa neleží v oblasti antropologie. Strasser tu nechce nabídnout nějaké nové obsahové pojetí člověka, nýbrž se snaží — jak naznačuje už podtitul spisu — analýzou antropologického poznání připravit cestu novému pojetí vědeckosti. Vychází z konstatování tzv. antropologického dilematu, který tvoří „krux“ všeho antropologicky tematizovaného poznání (nevhodnost strohého subjekt-objektového dualismu, aporičnost svobody a kladení účelů, hodnocení a mo-